

Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet om:

Mere fleksible universitetsuddannelser

6. december 2018

Aftale om mere fleksible universitetsuddannelser

6. december 2018

Danmark har brug for, at vi uddanner selvstændige og kritiske unge, der er rustet til en fremtid med et mere omskifteligt jobmarked, hvor der opstår nye kompetencebehov. De unge skal opnå en dyb faglighed og have brede kompetencer som analyse- og samarbejdsevner med sig fra uddannelsen. Og de skal have de bedste forudsætninger for at gribe fremtidens muligheder og blive i stand til at klare og skabe forandringer.

Universiteterne har en vigtig rolle i Danmark. Det er positivt, at mange unge vælger at gennemføre en universitetsuddannelse, og det skaber stor værdi både for den enkelte og for samfundet. Universitetsuddannede bringer den nyeste viden med sig ud på arbejdsmarkedet og bidrager til at løse mange af samfundets store opgaver.

Når mange unge vælger at gennemføre fem års universitetsuddannelse, er det samlet set til stor gavn for samfundet, og bachelor- og kandidatuddannelser skal fortsat være hovedvejen på universitetet.

Mange nyuddannede har svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet, også selvom det går rigtig godt med dansk økonomi. Samtidigt er samfundet i hastig forandring med nye teknologier og nye måder at arbejde på. Det kalder på flere muligheder for den enkelte og mere fleksible universitetsuddannelser.

Der skal gøres op med det stive system, hvor alle i dag går den samme vej gennem universitetet. Fremover skal vi have et mere fleksibelt uddannelsessystem, der passer bedre til forskellige ønsker og til den tid, vi lever i.

De unge skal have flere valgmuligheder på studiet, der gør det muligt at kombinere på tværs af fagområder og veksle mellem uddannelse og arbejdsmarked. Mere fleksible universitetsuddannelser skal også bidrage til en bevægelse i retning af øget livslang læring, hvor det bliver mere naturligt at vende tilbage til universitetet og bygge oven på erfaringerne efter nogle år på arbejdsmarkedet.

(1) Regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Enhedslisten, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti (aftalepartierne) er enige om at skabe mere fleksible universitetsuddannelser og give de studerende bedre muligheder for at vælge en mere fleksibel vej gennem universitetet, der passer til skiftende kompetencebehov på arbejdsmarkedet.

(2) Aftalepartierne er enige om en samlet fleksibilitetspakke med følgende elementer:

- Bedre mulighed for at arbejde efter bacheloruddannelsen og for at vende tilbage til en kandidatuddannelse
- Supplerende mulighed for 1-årige akademiske overbygningsuddannelser
- Bedre mulighed for at studere på deltid.

Bedre mulighed for at arbejde efter bacheloruddannelsen og for at vende tilbage til en kandidatuddannelse

(3) Akademiske bachelors retskrav på optagelse på en kandidatuddannelse forlænges til 3 år, således at bachelorer bevarer retten til optagelse på mindst én kandidatuddannelse, der er en naturlig overbygning af bacheloruddannelsen, i en periode på 3 år efter afsluttet bacheloruddannelse.

(4) Aftalepartierne lægger vægt på, at forlængelsen af retskravet indebærer en udvidet rettighed for bachelorer i forhold til i dag. Det vil give bedre mulighed for, at studerende kan gå ud på arbejdsmarkedet efter bacheloruddannelsen, prøve deres uddannelse af i et job og vende tilbage til universitetet for at bygge oven på det, de lærte i deres job.

(5) Hensigten med forlængelsen af retskravet er at skabe fleksibilitet, at akademiske bachelorer, der vælger ikke at fortsætte på en kandidatuddannelse, finder beskæftigelse, og at bachelorerne som udgangspunkt videreuddanner sig på universitetet på et senere tidspunkt. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil udarbejde en årlig statusredegørelse, der følger udviklingen i bachelors overgange til arbejdsmarkedet og tilbage til universitetet igen, herunder deres beskæftigelse mv. og mobiliteten på tværs af fagområder mv. Aftalepartierne vil drøfte udviklingen mindst én gang årligt.

(6) Aftalepartierne er enige om at forlænge retskravet uden betingelser. Uddannelses- og forskningsministeren får bemyndigelse til på et senere tidspunkt at kunne stille betingelser for, at akademiske bachelorer kan bruge det forlængede retskrav, hvis der viser sig at være begrænset beskæftigelse blandt akademiske bachelorer på arbejdsmarkedet, eller hvis der på anden vis viser sig væsentlige tegn på uhensigtsmæssig adfærd. Bemyndigelsen kan f.eks. benyttes til at stille betingelse om beskæftigelse, hvis bachelorerne vil bruge det forlængede retskrav til at være sikret optagelse på den relevante kandidatuddannelse. Aftalepartierne vil drøfte spørgsmålet på de årlige statusmøder, ligesom uddannelses- og forskningsministeren vil indkalde aftalepartierne til drøftelse, hvis der viser sig væsentlige tegn på uhensigtsmæssig adfærd. Hvis det viser sig nødvendigt at stille betingelser for brugen af det forlængede retskrav, skal det ske med en passende varsling af hensyn til de studerendes retssikkerhed. Studerende, der har forladt universitetet med et ubetinget forlænget retskrav på en kandidatuddannelse, vil således ikke blive berørt, hvis der efterfølgende bliver stillet betingelser for at kunne bruge det forlængede retskrav.

Supplerende mulighed for 1-årige akademiske overbygningsuddannelser

(7) Aftalepartierne er enige om, at universiteterne skal have mulighed for at udbyde forskningsbaserede 1-årige akademiske overbygningsuddannelser som en ny type ordinær heltidsuddannelse (60 ECTS) med fuldt statstilskud, uden deltagerbetaling og med mulighed for Statens Uddannelsesstøtte. Uddannelsernes titel oversættes til "master" på engelsk.

(8) Det er frivilligt, om det enkelte universitet ønsker at udbyde uddannelserne og på hvilke fagområder. Aftalepartierne vurderer, at 1-årige akademiske overbygningsuddannelser vil kunne bidrage til at skabe et mere fleksibelt uddannelsessystem med flere muligheder for de studerende og samtidig skabe hurtigere veje til arbejdsmarkedet på områder, hvor der er stor efterspørgsel. Aftalepartierne mener endvidere, at uddannelserne formentligt ikke er relevante, hvor der allerede er hurtigere veje til arbejdsmarkedet, herunder f.eks. på ingeniørområdet.

(9) Uddannelserne er relevante for akademiske bachelorer, der ønsker en mere overkommelig vej tilbage til universitetet, hvis de har valgt at finde job efter bacheloruddannelsen, men udelukker ikke akademiske bachelorer, der ønsker at gennemføre uddannelsen lige efter bacheloruddannelsen som en hurtigere vej til arbejdsmarkedet. Den akademiske overbygningsuddannelse understøtter øget livslang læring, hvor universitetsuddannede også senere i livet har mulighed for at videreudanne sig.

(10) De 1-årige akademiske overbygningsuddannelser skal være forskningsbaserede og leve op til de kvalitetskrav, som gælder for universiteternes uddannelser. Universiteterne skal tilrettelægge uddannelserne, så de udbygger de studerendes faglighed i forhold til bachelorniveauet, herunder også inden for andre fagområder. Universiteterne skal bl.a. klæde de studerende på med viden og metoder inden for fagområdet, så de studerende kan varetage relevante erhvervsfunktioner efter endt uddannelse. Aftalepartierne finder det hensigtsmæssigt, at uddannelserne udvikles i tæt samarbejde med aftagere, og at uddannelserne tilrettelægges, så der f.eks. er gode muligheder for, at den afsluttende opgave udføres i et samarbejde mellem studerende og relevante aftagere.

(11) Aftalepartierne lægger vægt på, at 1-årige akademiske overbygningsuddannelser er en supplerende mulighed for de studerende og universiteterne, og at 2-årige kandidatuddannelser fortsat skal være hovedvejen for akademiske bachelorer fra universiteterne.

Aftalepartierne er enige om følgende tiltag, der understøtter, at 2-årige kandidatuddannelser fortsat vil være hovedvejen på universiteterne:

- Universiteternes udbud af nye 1-årige akademiske overbygningsuddannelser skal prækvalificeres. Prækvalifikationen skal bidrage til, at den nye uddannelse er relevant for arbejdsmarkedet og dækker et behov i det samlede uddannelsesudbud. Uddannelsesinstitutionens ansøgning om prækvalifikation skal udover at opfylde gældende krav til dokumentation tillige indeholde en positiv tilkendegivelse fra relevante aftagere, herunder at de er interesseret i at ansætte dimittender fra den pågældende 1-årige akademiske overbygningsuddannelse. Det er samtidigt en del af prækvalifikationen, at udbud af nye 1-årige akademiske overbygningsuddannelser kan gennemføres som supplement til – og uden forringelse af vilkårene for – eksisterende uddannelser og udbud, herunder beslægtede kandidatuddannelser.
- Uddannelses- og forskningsministeren kan godkende op til 25 1-årige akademiske overbygningsuddannelser. Det er en forudsætning for ministerens godkendelse, at uddannelserne har gennemgået prækvalifikation.
- Akademiske bachelorer skal altid kunne vælge en 2-årig kandidatuddannelse. Universiteterne må ikke lade akademiske bacheloreres ret til optagelse på en kandidatuddannelse erstattes af en ret til alene at kunne optages på en 1-årig akademisk overbygningsuddannelse.
- Uddannelses- og forskningsministeren vil på de årlige statusmøder redegøre for udviklingen i optaget til bachelor- og kandidatuddannelser og det samlede videregående uddannelsesniveau i befolkningen. Aftalepartierne vil drøfte eventuelle markante ændringer og mulige foranstaltninger.

- De 1-årige akademiske overbygningsuddannelser vil blive evalueret første gang to år efter, at de første dimittender fra 1-årige akademiske overbygningsuddannelser er dimitteret, og herefter igen efter tre år. Første evaluering forventes at være sammenfaldende med evalueringen af erhvervskandidatuddannelser i 2023. Aftalekredsen drøfter evalueringerne og eventuelle justeringer i forlængelse heraf.

(12) Universiteterne får mulighed for at tilbyde akademiske bachelorer et supplerende retskrav på optagelse på en eventuel 1-årig akademisk overbygningsuddannelse, som udbydes af universitetet. Det vil i givet fald indebære, at universitetet først skal optage akademiske bachelorer fra egne, relevante bacheloruddannelser forud for eventuelt optag af kvalificerede bachelorer fra andre uddannelser, universiteter og andre lande.

(13) Den 1-årige akademiske overbygningsuddannelse er målrettet akademiske bachelorer. Adgang til en 1-årig akademisk overbygningsuddannelse forudsætter en relevant, akademisk bacheloruddannelse eller en relevant udenlandsk uddannelse på samme niveau.

(14) Aftalepartierne lægger vægt på, at 1-årige akademiske overbygningsuddannelser bidrager til øget fleksibilitet i uddannelsessystemet. Uddannelserne finansieres varigt med en 30 pct. højere bevilling per studenterårsværk end de nuværende kandidatuddannelser med henblik på at understøtte fleksibilitet i universitetsuddannelserne. Universiteterne kan frit disponere bevillingen til andre formål, herunder til bachelor- og kandidatuddannelser. Aftalepartierne noterer sig samtidigt, at regeringen vil give universiteterne et opstartstilskud til at afsøge relevante fagområder og udvikle de nye 1-årige akademiske overbygningsuddannelser.

(15) Aftalepartierne lægger vægt på, at potentielle ansøgere til kandidatuddannelser og de 1-årige akademiske overbygningsuddannelser er godt klædt på til at træffe valg om deres uddannelsesvej og har god viden om forskellige uddannelsesmuligheder, gældende regler på området, og om at formålet med både kandidatuddannelser og den 1-årige akademiske overbygningsuddannelse er at træde ud på arbejdsmarkedet efter endt uddannelse. Universiteterne skal i denne forbindelse anvende en del af opstartstilskuddet til at yde en særlig vejledningsindsats for potentielle ansøgere. Universiteterne skal forud for tildelingen af opstartstilskuddet redegøre for, hvordan de vil gennemføre vejledningsindsatsen.

(16) I forbindelse med evalueringen af uddannelserne vil det blive kortlagt, om dimittenderne har gode muligheder for at komme hurtigt i beskæftigelse, og at der ikke er uhenigtsmæssige blindgyder. Aftalepartierne vil i forlængelse heraf drøfte status for udviklingen og mulige foranstaltninger.

Bedre mulighed for at studere på deltid

(17) Aftalepartierne er enige om, at studerende skal have mere fleksibilitet til at studere på deltid, mens de er i sideløbende beskæftigelse.

(18) Aftalepartierne er enige om at udvide erhvervskandidatordningen, som blev vedtaget som forsøgsordning i 2017, fra 20 til 50 mulige kandidatuddannelser. Aftalepartierne lægger vægt på, at det skal give studerende bedre muligheder for at gennemføre en kandidatuddannelse på deltid, mens de sideløbende er i beskæftigelse. Udvidelsen af erhvervskandidatordningen vil samtidig kunne bidrage til at imødekomme efterspørgslen efter visse typer arbejdskraft.

(19) Nye 1-årige akademiske overbygningsuddannelser skal også kunne tilrettelægges på deltid, så det bliver lettere for bachelorer på arbejdsmarkedet at vende tilbage til universitetet.

Øvrige initiativer

Aftalepartierne noterer sig, at nærværende aftale følger op på en række af anbefalingerne fra Udvalg om bedre universitetsuddannelser, mens universiteterne og Uddannelses- og Forskningsministeriet i dialog følger op på de øvrige anbefalinger.

(20) Aftalepartierne er enige om, at bonusordningen for hurtig studiestart (1,08-reglen) afskaffes. Aftalepartierne lægger vægt på, at ansøgere til universiteterne og de øvrige videregående uddannelser alene optages på baggrund af deres faglige kvalifikationer og ikke som følge af hurtig studiestart. Samtidig ønsker aftalepartierne med afskaffelse af ordningen at reducere risikoen for, at adgangskvotienterne presses unødigt op på populære uddannelser.

(21) Universiteterne skal kunne anvende studiestartsprøver på kandidatuddannelser efter samme regler, som gælder for bacheloruddannelserne og erhvervskandidatuddannelserne i dag. Det skal give universiteterne mulighed for hurtigt at identificere og udskrive inaktive studerende med henblik på at kunne tilbyde studiepladser til andre kvalificerede ansøgere, som drømmer om at blive optaget på en videregående uddannelse. Aftalepartierne lægger vægt på, at det vil være frivilligt for det enkelte universitet at beslutte, om de vil anvende studiestartsprøver på de enkelte kandidatuddannelser.

(22) Aftalepartierne er enige om, at et godt studiemiljø er en forudsætning for et godt læringsmiljø. Universiteterne har et ansvar for at tage godt imod nye studerende og for at bidrage til et godt studie- og læringsmiljø og til, at der ikke er et u hensigtsmæssigt højt frafald fra uddannelserne. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil løbende drøfte studie- og læringsmiljø og frafaldet med universiteterne, herunder i forbindelse med ministeriets dialog med universiteterne, viden fra læringsbarometeret mv.

(23) Universiteterne gives mulighed for at differentiere eventuelle supplerende adgangskrav mellem kvote 1 og kvote 2, således at universiteterne kan vælge, om eventuelle supplerende adgangsprøver alene anvendes for ansøgere i kvote 1 eller kvote 2. Det kan f.eks. indebære, at universiteterne fremover kan erstatte supplerende minimumskarakterkrav med adgangsprøver i en af kvoterne. Ansøgere skal fortsat have bestået en gymnasial uddannelse og opfylde bacheloruddannelsens specifikke adgangskrav. Uddannelses- og Forskningsministeriet vil følge udviklingen i brugen af adgangsprøver og optaget på universiteterne på tværs af forskellige optagelsesformer.

(24) Uddannelses- og Forskningsministeriet vil igangsætte en undersøgelse af anvendelsen af faglig supplerende adgangskrav for ansøgere til kandidatuddannelser. Resultaterne af undersøgelsen drøftes i aftalekredsen.

(25) Aftalepartierne er enige om at stemme for lovgivning, der udmønter denne aftale. Partierne er samtidig enige om, at aftalen gælder i fem år.

(26) Såfremt der sker ændringer i anden lovgivning, som har væsentlig betydning for denne aftale, indkalder ministeren aftalekredsen til drøftelse.